

Collegial-Tidende for Danmark og Norge.

Med kongeligt allernaadigst Privilegium.

No. 18. Den 5te Mai 1810.

Trykt i Kjøbenhavn hos Directeur Johan Frederik Schults.

Undertegnede ere Redactører, Forlæggere og Udgivere af
denne Tidende:

Christian Knudsen,
Ridder af Dannebrog,
Estatsraad og Deputeret i
det danske Cancellie.

Peter Johan Monrad,
Estatsraad og Deputeret i
det danske Cancellie.

Foranstaltninger.

Den ved Krigens Udbrud forårsagede Mangel paa Salt og Steenkul gav Anledning til, at man her i Landet søgte at forskaffe sig disse Nødvendigheder. Salts virkning af Tang begyndte igjen, og man gjorde sig Umag for at opdage Steenkul. Senere er der blevet talt og skrevet Udskilligt i denne Maerke; men nogle af de i den Anledning meddeelte Efterretninger have tildeels manglet den fornødne Paalidelighed. Det formodes derfor at ville være Publicum ei ukjært, at erholde nogen tilforladelig Kundskab om, hvad der fra Regjeringens Side er blevet foranstaltet, for om muligt i Landet selv at frembringe Noget af ovenanførte Nødvendigheder.

Efter det kongelige Rentekammeres Forestilling behagede det Hs. Majestæt allernaadigst at bifalde, at sagkyndige Mænd skulle omreise i Danmark deels for at vejlede Private til Saltvirkningens Forbedring og deels for at anstille Undersøgelser efter Saltkilder ic.

Begyndelsen hermed skede i Foraaret 1808. Vedkommende bereiste endeel af Kysterne, og gave Beboerne den nødvendige Underviisning; men, for at Tangsaltets Tilvirkningsmaaden end mere kunde blive almindeligen bekjendt, blev en af Vergcandidat Münster forfattet Anviisning til at virke Salt af Tang trykket, og uden Betaling uddeelt i hele Landet, især til Beboerne langs Kysterne. Præmier af 3 til 10 Rdlr. bleve endvidere udliveredede til dem, som virkede det meste og bedste Tangsalt.

Formedelst disse Foranstaltninger er nu denne Maade at virke Salt paa overalt bleven bekjendt, og som en Følge deraf en stor Deel Tangsalt tilberedet i de forskjellige Provindser.

I Jylland, især fra Skagen til Liimfjordens Udløb, har man ikke alene virket til Fornødenhed, men endogsaa solgt en stor Deel Tangsalt, saavel til Beboerne ude i Landet, som til Kjøbstæderne.

I Kjøbstæden Søbye ere i afvigte Aar frembragte over 30 Tønder Tangsalt, hvoraf een Mand alene har fremvirket 12, en anden 8 Tønder; og, da der i enkelte

felte Landsbhyer, f. Ex. i Lyngsaae i Hjørring Amt, af Tang er tilveiebragt henimod 100 Tønder Salt, saa kan man gjerne antage, at der i afvigte Aar paa den anførte Strækning er fremvirket over 800 Tønder Tangsalt.

I Almindelighed er det Salt blevet solgt for 16 Rdlr. pr. Tønde; der er altsaa paa denne Kyst, som har en Længde af omtrent 14 Mile, virket Tangsalt for 12,800 Rdlr.

I Sjælland og paa Øerne har man ogsaa begyndt at tilberede Salt paa denne Maade, og denne Næringsgreen udbreder sig nu ogsaa her meer og meer, især da en med denne Salt-Tilvirkningsmaade bekendt Mand, paa det kongelige Rentekammers Foranstaltning, har omreist og endnu fremdeles i dette Aar vil komme til at reise for at veilede Kystbeboerne i disse Egne.

I Jylland, især paa den vestre Kyst, hvor ingen Tang findes, have ligeledes endeel Beboere begyndt at tage Salt af Søevand, hvortil den nødvendige Veiledning ogsaa er bleven given Mange; men denne Salt-Tilvirkningsmaade i det Småe kan dog kun paa meget enkelte Steder, hvor man har Brændsel i Overflodighed og næsten for Intet, lønne sig. Imidlertid ere, med Hensyn til et Saltværks Anlæg i det Store, allerede foretagne adskillige Undersøgelser i den nordligste

Deel af Jylland, paa Steder, hvor man sammesteds har opdaget salt Vand, og disse ville i dette Aar blive fortsatte. Tiden vil da vise, om et Saltværk der i Egnen kan anlægges med nogenledes Fordeel eller ikke.

Den Læsø, som Naturen stedmoderligen har tildeelt Brændsel, har af Tang eller ved Rogning af Søevand ikke kunnet forskaffe sig det nødvendige Salt; derimod er der paa en anden Maade rigeligen sørget for Beboerne der i den Henseende; thi Søevandet bliver om Sommeren, ved at staae over de store Sandflader langs med Kysten, især paa den sydlige Ende af Den, 6 til 8 Gange stærkere end almindeligt Havvand; derfor kunne de af dette Vand, ved Afdunstning i flade Træekasser, erholde en temmelig Deel Salt, og mere end de selv behøve. Et Anlæg i det store er paa denne Maade blevet begyndt og har havt god Fremgang, og man kan vente, at det end mere vil blive udvidet.

Med Hensyn til at opdage Steenkul have ogsaa, i Folge Hs Majestæts Befaling, været anstillede adskillige Forsøg, saasom ved Hornbys Overdrev og ved Frederiksværk her i Sjælland samt i Riis Skov ved Aarhuus. Da Glyvesand og tilstrømmende Vand under den skete Afsonkning og Boering paa disse Steder gjorde det høist vanskeligt og bekosteligt at fortsætte dette Arbejde, og det desuden var at formode, at

om

om end Kullefløker befandtes paa disse Steder, Samme da maatte ligge i en betydelig Dybde, saa bleve Forsøgene paa disse Steder indstillede. Hvorimod man i lignende Hensigt i afvigte Aar i Jylland har foretaget adskillige Undersøgelser, især paa Den Fuur i Liimsfjorden. Her findes Sandsteen og Skiverleer, som sædvanligen følge med Steenful; der er derfor sammesteds bleven affynket en Schacht, inddrevet en Stoll og Bohrforseg til betydelig Dybde foretagne for at faae nøiere Kundskab om de der befindlige Steenlag; men, da disse Forsøg endnu ikke ere tilendebragte, saa kan man endnu ikke bestemme, hvorvidt de ville lykkes eller ei.

Ogsaa de i Omegnen af Skagen befindlige Brunkul eller Martørn ville ligeledes ved Leilighed blive undersøgte, saavel i Henseende til deres Mægtighed som Udstrækning.

Lovgivninger.

Forordning

Vi Frederik den Sjette, af Guds Naade Konge til Danmark og Norge ic., gjøre vitterligt, at Vi, paa Grund af Fyrstæsenets og de med Samme i Forbindelse staaende Indretningers Udvidelse, finde Os foranledigede til at paabyde en Forhøielse af Fyrstegiften.

Eht

Thi byde og allernaadigst befale Vi: Den under 24de Novbr. 1802 paabudne almindelige Fyravgift af Skibsfarten skal i ethvert Tilfælde, naar og hvor den efter denne Vor Forordnings Bekjendtgjærelse forfalder til Betaling, erlægges med 50 Procent mere, end i bemældte Forordning er fastsat. Iøvrigt har det sit Forblivende ved sammes Bestemmelser.

Hvorefter alle og enhver sig kunne vide at rette. Givet i Vor Kongelige Residensstad Kjøbenhavn, den 2den April 1810.

Under Vor kongelige Haand og Segl.

F r e d e r i k R.

(L. S.)

Moltke,

Rosenstand Goiske,

Thonning.

(Foresættelse af Forordningen angaaende en forandret Indretning af Søepas Væsenet.)

§ 8. Desforuden skal enhver Skipper, der attraaer at føre et med Vort Søepas forsynet Skib, have vundet Borgerkab et Steds i Vore Riger og Lande. Han er forpligtet til stedse at have sit Vort gerbrev med sig ombord. Til Sikkerhed for, at han intet foretager, som maatte stride imod denne Vor

Ans

Anordnings Indhold, skal det påaligge ham, før hans Afreise fra den Havn, hvor han modtager Passet, at aflægge sin Eed, at der med hans Billie intet skal foretages, hvorved det ham meddeelte Pas og Certificat maatte vorde misbrugt. Denne Skipperens Eed skal af Nehderen indsendes til vedkommende Departement eller Øvrighed, med hans Ansøgning om Passet's Meddelelse; men, naar Saadant, formedelfst Skipperens Graværelse, ikke kan skee, skal Nehderen anmelde det, og skal Vor Consul i det District, hvor Skipperen opholder sig, være ansvarlig for, at Skipperen ved Passet's Modtagelse aflægger denne foreskrevne Eed.

§. 9. Til de Skibsdokumenter, som i de med Vore Passe forsynede Skibe altid skulle forefindes ombord, henhører, foruden det i §. 3 ommældte Skibscertificat, følgende:

Skibets Biel eller Bygningsbrev, og saafremt den, der har ladet bygge Skibet, siden har afhændet det til en anden Eier, da ogsaa Kjøpebrevet eller Skjød det. Til Betyisliggjørelse for Nehdernes lovlige Adkomst til Vort Sæpas, skal eet af disse Documenter ved Passet's Requisition af Nehderen tilligemed Certificatet indsendes til vedkommende Departement eller Øvrigheder, hvorfra Passet ifølge §. 6 bliver udeliveret. Istedet for Bielbrev, naar Samme ei havees ved Skibet, maae antages til Indlemmelse i Skibspapir

papirerne, enten den over Skibet ergangne Condemnation's-Act, saafremt det har været kjøbt som Prise, eller og et Reconstructionsbrev, saafremt det ved en med Samme foretagen Reparation dermed er blevet forsynet, og, ifald ingen af Delene kan tilveiebringes, da en for en offentlig beskikket Notarius aflagt, og af ham beskreven, Forklaring over de Omstændigheder, som ere Aarsag i, at Vielbrevet ei kan følge med Skibets øvrige Papirer.

Bort Køpas med, tilhørende Oversættelse.

Maalebrevet.

Equipagerullen, eller Følkelisten, som bør være vedbørsligen attesteret af vedkommende Embedsmænd.

Certepartierne eller Connossementerne over Ladningen.

Told- eller Clareringsseddelen fra det Sted, hvor Ladningen er indtagen, og endelig

Dresunds- eller Strømmetoldpas, saafremt Skibet har påsferet Sundet eller Belterne.

§. 10. Maalebrevet skal være udstedet af de til Skibets Maaling i Bore Riger og Lande beskikkede Embedsmænd. Ifald nogen Bor Undersaat kjøber et Skib i en fremmed Havn, da skal Bor Consul paa Stedet være bemyndiget til at foranstalte Skibets Maaling, og derover at meddele den Skibsførende et Interims-maalebrev, som skal ansees gyldigt, indtil Skibet ankommer.

kommer til en indenlandsk Havn, hvor det behørigen skal maales og brændes, og et formeligt Maalebrev udfærdiges, som derefter forbliver ved Skibet.

§. II. For Skibe, som seile til fremmede Steder udenfor Øresund og Belterne, gjælder Vort Søepas ikkun for een Reise, det er, fra den Tid Skibet efter Sammes Modtagelse er gaaet ud fra Hjemsted, indtil det derhen kommer tilbage, saafremt det ikke imidlertid er ved Salg eller paa anden lovlig Maade kommet i anden Mands Besiddelse, i hvilket Tilfælde den nye Eier ufortøvet har at erhverve det fornødne Pas og øvrige Papirer paa sit Navn.

(Slutningen følger.)

Ved kongelig Placet igjennem General-Toldkammeret af 21 April d. A er Udsørsel af Uld fra Jylland til Hertugdømmene og fra Hertugdømmene til fremmede Steder forbuden, fra hvilket Forbud alene undtages den jydsk Uld, som beviisligen skal forarbejdes i Hertugdømmenes Fabrikker.

Under 12te April har det behagete Hs. Majestæt allernaadigst at befale, at de ved Placaten af 28 August 1809 tilfagte Præmier for visse Lejnetsmidlers Tilførsel til Norge skulle vedblive indtil Udgangen af

Sept.

September Maaned d. A., med Undtagelse for Salt-
tilførsel, for hvilken ingen Præmie tilstaaes efter sidste
April d. A. Hvilket ved Placat fra General-Told-
kammeret under 24 April er bekendtgjort.

Blandede Efterretninger.

Fredagen den 27 April forelæste Hr. Professor
Herholt i det danske Videnskabers Selskab Betragtning-
er over Liv i Almindelighed og Dyrenes Vintersøvn
i Særdeleshed.

Ved Landhuusholdnings- Selskabets ordentlige
Møde, den 25 April sidstleden, bleve, iblandt andet,
følgende Sager foretagne.

Skrivelse fra Hr. Forvalter Tømmesen ved Grev-
skabet Krysenborg angaaende en Okkerart, funden ved
Pot Mølle i bemældte Grevskab.

Dito fra Hr. Premier-Lieutenant Husum ved
norske Livregiment angaaende en fin Leerart, funden
ved Refsnæs ved Kallundborg.

Beskrivelse af en Kjerne med Model deraf, op-
funden og indsendt af Hr. Mechanicus Marstrand.

Model af en Maskine til at faae Luen af fint
Klæde til at ligge hen mod een Side, indsendt af
Hr. Farver Asmusen i Aarhus.

Anden Agerdyrknings-Commissions Betænkning

an

angaaende de indkomne Beretninger om Aarsagerne til Rugens Misvæxt i adskillige af de senere Aar.

Samme Commissions Betænkning over de paa Selskabets Opfordring, i Anledning af et til det kgl. Rentekammer indkommet Forslag, indkomne Efterretninger om Kartoffelavlens Tilstand, i Fyen, og hvad der kunde gøres til dens videre Udbredelse der.

Samme Commissions Betænkning angaaende en Agerdyrkningsplan i tabellarisk Form, indsendt af Hr. Pastor Gryner i Helsingør.

Forslag fra Medlemmerne af Committeeen for Haugers Anlæg hos Bønder paa Kjøbenhavns Amt angaaende Valget af en ny Gartner.

Det har behaget Hs. Majestæt, ved allernaadigst Resolution af 19 April d. A., at tillade, at der for Commandeurs-Capitain og Consul i Tunis, C. E. v. Holck, Ridder af Dannebrogen, samt hans Broder, Oberst-Lieutenant F. E. F. v. Holck, maa udfærdiges et Fornyelsespatent som danske Adelsmænd,

Til den i Anledning af Qvægsygen anordnede bestandige Commission er indberettet, at en Sygdom blandt Hornqvæget har viist sig paa en Arvesæstegaard i Sorø Amt. Den af 2de examinerede Dyrlæger, efter anstillet Undersøgelse, derover indkomne Erklæring indeholder Følgende: "Det

”Det er ikke en smitsom Syge, men en almindelig Svækkelse iblandt alt Qvæget, hvilket Nabning-
gen ogsaa viste paa en Koe, som var død for 3
Dage siden; Indvoldene i denne fandtes sunde,
men meget smaae, hentærede og svækkede. Den
foranledigende Aarsag til, at der ere døde 16
Stkr. Køer og endnu over 20 Stkr. Dødens
Candibater, er, saavidt man kan opdage, slet
Røgt og Pleie. De Syge, som havde ligget i
5 til 6 Dage, havde slirket Broestenene og bræ-
lede af Hunger; paa 2 nær bleve de reiste, og
kom for første Gang i fri Luft i vor Nærværelse.
De fleste havde Luus, men kunde af Mæthed ikke
i Dieblirket udholde Lauskuur; de fik alle grov
Svedehalm, og andet havde ikke inde.”

Paa Ammandens, Kammerherre Stemanns, For-
anstaltning er Eieren af denne Arvesæstegaard sat under
Tilsigt ved Politieretten, fordi han ei har holdt sig
de ham, forinden det af Dyrlægerne foretagne Syn
blev affholdt, til al muelig Smittes Forebyggelse givne
Forholdsordrer efterrettelige.

Den 12te April er Joh. Fr. Hübner i Bramstedt
under Segeberg Amt meddeelt Privilegium til at an-
lægge Brøndbygninger.

Befordringer og Afgang.

Under det danske Cancellie: Den 21de April er Apotheker i Svendborg, E. Barfoed, meddeelt Bevilling som Apotheker i Stege paa Møen; Cand. Pharmacæ J. E. Müller ligeledes som Apotheker i Trondhjem. Den 24de, Bager P. Fogh ligeledes som Gæstgiver i Viborg. Den 27de, Geheime-Statsminister og Chef for Departementet for de udenlandske Sager, E. G. Greve af Bernstorff, Ridder af Elefanten og Storkors af Dannebrogen, efter Ansøgning, og i Betragtning af hans svagelige Helbreds Tilstand, i Naade entlediget fra de ham an betroede Embeder og Forretninger, samt tillagt Rangtitel som Geheime-Conferentsraad med Rang No. 4 i første Klasse; Kammerherre J. F. Greve af Bernstorff, Storkors af Dannebrogen og Directeur ved fornævnte Departement, ligeledes i Naade entlediget fra sit Embed; Geheime-Conferentsraad og Præsident i det vestindisk-guineiske Rente- og General-Toldkammer, samt Secretair ved de kongelige Ordener, J. Moltke, Storkors af Dannebrogen, udnævnt til Geheime-Statsminister; Geheime-Conferentsraad M. Rosenkrantz, Storkors af Dannebrogen, ligeledes til Geheime-Statsminister og tillige til Chef for Departementet for de udenlandske Sager. Indtil Geheime-Conferentsraad Rosenkrantz, som for nærværende Tid er affendt i en

over:

øverordentlig Mission til Paris, kommer tilbage, vedbliver Grev C. G. Bernstorff Bestyrelsen af dette Departements Anliggender; personel Kapellan F. A. Døp til Sognepræst for Waale Præstegjæld i Aggershuus Stift; Bogtryktersvend P. D. Riøpping meddeelt Bevilling som Bogtrykker i Kjøbenhavn.

Under det schlesvig-holsteenske Cancellie: Den 28de Februar er Pastor L. A. Nissen i Apenrade udnævnt til Præst i Haudewitt under Glensburg Amt, og Feltpræst H. E. Wolf til Præst i Oeddis under Haderslev Amt. Den 6te Marts er Byesoged F. v. Comm i Eckernförde i Naade entlediget. Den 9de, Pastor J. M. Richter i Sommerstedt til Præst i Stepping og Frørup under Haderslev Amt. Den 16de, Cancellist i Revisionscontoiret under det schlesvig-holsteenske Cancellie, F. Schmidt, til Revisor i hesmældte Contoir og til virkelig Cancelliesecretair. Den 2den April, Diaconus i Heimstedt, L. E. Bærgum, conf. som valgt Præst i Høist under Tønder Amt. Den 6te, Cand. Theol. J. Petersen og N. Møller til Feltpræster, den første ved de tydske Tropper i Sjælland og den anden ved de tydske Tropper paa Lolland og Falster. Den 5te April ere Kammerherre E. Blome til Dobberstorf og Hagen, Storkors af Dannebrogen og Forbeder for det adelige Kloster i Ikehoe, og Provst for Klosteret i Uetersen, Conferentsraad J. v. Qvalen,

udnævnte til Geheime Conferentsraader med Rang No. 13 i 1ste Classe; Abadiessen ved det adelige Kloster i Jkehoe, Fru S. M. v. Qvalen, tillagt Rang med No. 13 i 1ste Classe. Den 12 April er Amtmand i Hütten Amt, Kammerjunker D. H. v. Bülow, udnævnt til Medlem af den schlesvigke adelige Landret og til Landraad i Hertugdømmene; Raadmand P. Hjort i Hadersleben, efter Ansøgning, i Raade entlediget. Den 26de, Cancellist ved det schlesv. holst. Cancellie F. Schrøder, til Forvalter ved det i Kiel oprettede Assistentshuus; Abadiessen ved det adelige Kloster i Jkehoe, Fru S. M. v. Qvalen, efter Ansøgning, i Raade entlediget. Den 28de, Sognepræst C. J. R. Christiani i Oldenburg til Kirkeraad med Rang No. 10 i 4de Classe.

Under Rentekammeret: Den 25 April er det Stifamtmand Kammerherre Rosenfranz tilladt, efter sit Ønske, saalænge nærværende Conjunctioner vedvare, at fratræde Amtmands Embedets Bestyrelse for Aggershuus Amt, og Auscultant i Høiesteret, Grev Knuth, imidlertid constitueret til at bestyre bemældte Amtmands Embedes Forretninger.

Under Directionen for Universitetet og de lærde Skoler: Den 14 April er Rector ved Odense Cathedralskole, Mag. L. Heiberg, forundt Titel af Professor og Rang med No. 13 i 6te Classe; Adjunct ved Viborg Cathedralskole, F. Hasselbach, og Adjunct

ved den lærde Skole i Roskilde, H. H. Behrmann, forundt Prædicat af Overlærere; hidtil værende Conrector ved den lærde Skole i Roskilde, Mag. P. F. Schulz, beskikket til Rector sammesteds, og Alumn. Sem. pædag., P. G. Fibiger, til Adjunct ved bemældte Roskilde Skole; Cand. Theol. P. T. Hansen til Adjunct ved Ribe Cathedralskole; Cand. Theol. P. G. Bohr til Adjunct ved Middelskolen i Nakskov; Adjunct ved den lærde Skole i Randers, E. L. Sinding, efter Ansøgning, i Naade entlediget fra sit Embed, og i hans Sted Cand. Theol. S. E. Blicher til Adjunct ved bemældte Skole; Adjunct ved den lærde Skole i Nyborg, A. E. Rjerulf, efter Ansøgning, i Naade entlediget fra sit Embed, og Cand. Theol. A. Hasselager i hans Sted ansat som Adjunct ved samme Skole.

Under den afrikanske Consulat-Direction: Den 28 April er Commandeurcapitain E. E. Holck, Ridder af Dannebrogen, efter Ansøgning, i Naade og med Bartpenge entlediget fra sin hidtil havde Post som Consul i Tunis, og Fuldmægtigen ved General-Landøconomier og Commerce Collegiet, Secretair A. E. Gjerlew, udnævnt til Consulatsecretair i Tunis samt beordret at afgaae til dette Sted, for som Charge d'Affaires at forestaae Consulatet.

Den 24 April er A. Treschow ansat som Copiist ved Hans Majestæts Chatollkasse.